

DELA VSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 88.

Sreda, 2. novembra 1932.

Leto VII.

Ej, vseh mrtvih dan!

Star običaj! En dan v letu je po-
svečen umrlim. Tisoče in tisoče ljudi
obiskuje ta dan grobove svojih so-
rodnikov, prijateljev in znancev.
Spominjamo se smrti, dasi je smrt
nekaj vsakdanjega, nekaj povsem
naravnega. Mnogo sočutja, mnogo
tuge, a tudi mnogo mode in baharije
vidimo na pokopališčih.

Clovek se danes joče, jutri se
smeje in pozablja na človeško misijo
v življenju.

Smrt je zakon narave. To bi mo-
rali vedeti vsi, ki obiskujejo pokopa-
lišča. Ne samo obiskovalci grobov bi
morali to vedeti. Tudi vsi drugi.
Toda ne vedo. Le pogledimo v prak-
tično življenje! Komaj teden dni pred
tem spominskim dnevom so priredili
v Italiji velike militaristično-fašistič-
ne slavnosti. Morilni fašizem, je re-
kel tudi nek profesor, bo rešitelj
sveta. Povsod postavljajo spomenike
v svetovni vojni padlim vojakom in
se navdušujejo za novo vojno. Vrš
se debata o razorožitvi, a vzgaja se
povsod militaristični duh.

Clovek, ali ne veš, odkod je prišla
vojna in zakaj je bila mogoča? Ali
na tak način sočustvuješ z vojnimi
žrtvami? Ali res hočeš, da je spom-
enik ubogim žrtvam vojne le —
moda? Ne, ljudje žive in žive, da
ustvarjajo blagostanje na zemlji. V
ta namen pa je potreba duha miru,
duha življenja.

V vojni so padale žrtve na fronti
in za fronto. Padale so in groza te
je bila; danes pa vse to pozabljaš.
Tvoja groza je bila le moda, hinavska
gesta tvojih lic.

Danes ni vojne. Tako pravimo.
Kljub temu je vojna, in sicer grozo-
vita socialna vojna, v kateri umirajo
delavci v tovarnah in delavnicah, a
skoraj 30 milijonov jih polagoma
umira od gladi in bolezni, ki jih po-
vzroča beda za fronto, to je za go-
spodarsko fronto, ker so kot neza-
posleni izključeni iz gospodarstva.

Clovek, ali kaj misliš na te ju-
nake? Ali boš tem tudi postavljaj
spomenike? Tudi te žrtve so žrtve
vojne in celo večje in številnejše
žrtve, kakor one v svetovni vojni.
Tudi na te žrtve se spomni, ko ob-
iščeš grobove. Vedi obenem, da so
vsi ti žrtve vojne.

Na grobu.

Spomin na pokojnike je opomin.
Tvoj sklep mora biti ta teden: proč
z vsem, kar navaja k moritvi, proč
z vsem, kar povzroča moritev di-
rektno ali indirektno. To bodi ideal
bodočega človeka. Navadi se ceniti
življenje svoje in sočloveka.

Sramuj se pa — mode, ki te po-
nizuje do živali.

Prva socialistična di- jaška balkanska kon- ferenca.

Dočim je v srednjeevropskih in
zahodnoevropskih državah obstojal
dijaški socialistični pokret že pred
vojno, se je globlje ukoreninil na Bal-
kanu šele v zadnjih desetih letih. Ta
pokret je sedaj vsekakor najmočnejši
v Bolgariji. Mednarodna dijaška so-
cialistična internacionala je sklenila,
da osnuje balkansko tajništvo. Med
prvimi akcijami tega tajništva, ki ga
vodi sodrug Has na Dunaju, je bila
organizacija socialistične dijaške kon-
ference v Bolgariji. Konferenca se
je vršila od dne 20. do 24. avgusta
t. l.; na konferenci so bili delegati
iz Avstrije, Nemčije, Čehoslovaške
in Madžarske. Predavalo se je na

Ali v Italiji res ni razrednega boja?

Dejstva govore drugače.

Nacionalni socialisti in tudi kapi-
talistični krogi jako radi trdijo, da
v Italiji razrednega boja sploh ne po-
znajo, ker strokovne organizacije ni-
majo druge naloge, kakor da čuvajo
nad »svetim mirom« v delovnem raz-
merju.

Kooperativno državo, stanovsko
državo! V njej ne sme biti več bojov
med delavci in delodajalci! Razre-
dov ni več, marveč samo poklicne
skupine so, v katerih delodajalci in
delavci zastopajo iste interese.

Pa si oglejmo to lepo harmonijo!
»Carta di lavoro«, italijanski zakon o
delu določa sedem poklicnih zvez za
vso državo. V teh zvezah naj bi bili
po polovici zastopani delodajalci in
delavci. Toda delavskih zastopnikov
ne pošiljajo vanje delavci, marveč jih
imenujejo po ovinkih fašističnih sin-
dikatskih vlada sama. Kako »dobro«
je ta načrt zamišljen, kaže to, da teh
sedem poklicnih zvez sploh še niti
ustanoviti niso mogli. Izvedba se jim
je posrečila samo pri enem poklicu,
to je, v gledališkem poklicu, ki pa

tvori samo del skupine po omenje-
nem načrtu. Poklicnih organizacij v
Italiji skoraj sploh ni, razen tajnih.

O nezaposlenosti delavcev v Ita-
liji tudi jako malo vemo. Mussolini
pravi, da je Italija raj. Italija ima ma-
lo industrije, pa je le število nezapo-
slenih veliko. Konec januarja 1932 je
bilo javljenih 1.051.321 nezaposlenih,
konec februarja pa je naraslo število
na 1.147.945. Lani ob tem času je bi-
lo še samo 765.325 nezaposlenih. Od
sedanjih nezaposlenih 1.147.945 jih
dobi podpora le 303.000. To je raj!

Te številke so iz fašističnih urad-
nih podatkov in jim težko popolno-
ma zaupamo.

Italija občuti enako svetovno
krizo kakor druge države, da, morda
še bolj, ker je Italija siromašna in
odvisna od pridelkov in zaslužkov
drugih dežel. Kooperativna država
in stanovski sistem ran ni mogel za-
celiti in niti ne ohladiti. Umetno si-
ljenje k sodelovanju v prilog izkori-
šanja pa je razredno nasprotstvo in
tudi razliko še povečalo.

Socialisti in volitve v Zedinjenih državah.

Socialistična stranka v Zedinje-
nih državah vodi borbo za volitve
predsednika Zedinjenih držav z veli-
kim navdušenjem in z vsemi svojimi
silami. Stranki gre za to, da dobi
čim več glasov ter da se doseže znat-
no povečanje socialistične organiza-
cije. Socialističnega predsedniškega
šena poročila o uspehih strankine ak-
cije. Socialističnega predsedniškega
kandidata Normana Tomasa pozdrav-
ljajo na vseh shodih najiskreneje. Na
zborovanju v newyorški dvorani, ki
je po velikosti druga v mestu, bilo
je zasedenih vseh 10.000 prostorov in

še pred dvorano je poslušalo njegov
govor po zvočniku 6000 ljudi, ki ni-
so imeli prostora v dvorani.

Razen tega je socialistična stran-
ka tudi sklenila, da se bo potegovala
za mesto župana v New-Yorku,
kjer se bodo tudi vršile volitve. Za
županskega kandidata je določen
Moris Hilkit, predsednik stranke in
kandidat za župana že leta 1917, ko
je dobila socialistična stranka 25%
oddanih glasov. (Sedanja volitev
newyorškega župana je samo do-
polnilna volitev za nepoteklo poslov-
no dobo).

Burna seja bolgarskega parlamenta.

Pretepi med kraljevim govorom.

Bolgarsko sobranje je bilo otvor-
jeno v petek, dne 28. t. m. Kralj je
čital prestolni govor in takoj izpočet-
ka so pričeli komunisti (31 poslan-
cev) kričati: »Proč s fašistično vlad-
do!« V dvorani in na odru je nastala
silna zmešnjava. Ostali poslanci so
obmetavali komuniste z raznimi pred-
meti ter jih končno izrinili iz dvo-
rane.

Kraljev prestolni govor je na-
znanil štednjo, znižanje najemnin, ob-
restne mere za kmetijstvo. Povedal
je tudi, da država ne more plačevati
vseh dolgov. O zunanji politiki pravi
prestolni govor, da želi mir, dobre
odnošaje s — sosedi in velesilami.

Zaupnica Herriotu.

V francoski zbornici je predsednik
vlade Herriot razvil program o raz-
orožitvi. Herriot je v zaključku svo-
jega govora poudaril, da je spričo no-
vih težkoč treba novih naporov za
organizacijo miru.

Pri glasovanju o zaupnici je gla-
sovalo za zaupnico 425 poslancev,
proti pa 25. Zbornična resolucija za-
teva točno izvedbo pakta o Društvu
narodov, znižanje oborožitve pod
nadzorstvom Društva narodov, enako
varnost za vse države, odpravo
privatne orožne industrije in nadzi-
ranje trgovine z orožjem. — Za reso-
lucijo so glasovali tudi socialisti.

njej o politiki, o visokošolski politiki
v srednji Evropi in na Balkanu ter o
agrarni krizi na Balkanu. Inozemski
delegati so se na povratku domov
ustavili tudi nekaj ur v Beogradu.

Rusija se ne bo udeleževala raz-
orožitvene konference, dokler ne bo
sodelovala Nemčija. Tako je sporo-
čil Litvinov predsedništvu razorožit-
vene konference. Če je to poročilo re-
nično, potem se moramo le čuditi,
kako more Rusija vzeti v obrambo
nemško baronovsko vlado. Razumeli
bi stališče Litvina, če bi trdil, da je
razorožitvena konferenca komedija
kapitalističnih velesil, ki na resno
razorožitev sploh ne mislijo. Tako
pa nam ni jasno, kako naj bi bil po-
vod reakcionarno stališče nemške
vlade, ki zahteva oborožitev, za ru-
sko sovjetsko vlado, da se izreka so-
lidarno z Nemčijo. Ali je za vsem tem
zopet »tajna diplomacija«, o kateri
pa evropsko časopisje noče poročati?

Bolgarski Macedonci napovedu-
jejo nove atentate v — Beogradu.
Celo nad parlament se mislijo spravi-
viti. Slabost bolgarske vlade izziva
nove konflikte na Balkanu.

Oda Olberg:

Pohod na Rim.

28. oktobra t. l. bo preteklo de-
set let, odkar so fašisti izvedli svoj
zgodovinski pohod na Rim. Dovolj
časa bi bilo, da bi se stvorila okrog
tega dejstva majhna plast legend,
ali pohod na Rim ni spočetja legend
prepuštil letom ali celo desetletjem:
prišel je kar takoj na svet pobarven
že s plastjo legend. »Legenda« se
pravi doslovno: »ono, kar se mora
brati.« Kako je to treba čitati, s tem
se je fašizem pečal v veliki meri že
od pričetka, kajti njega vodja je bil
vendar časnikiar in je prav dobro
poznal vrednost olepševanja (deko-
rative) in krilatic. On je bil in je
mojster v na živo telo prikrojeni le-
gendi, ki jo po domače imenujejo
»bluff«.

Kako pa naj vendar govorimo o
bluffu vpricho dogodka, čigar učinki
in posledice delujejo še po desetih
letih neprekinjeno naprej? Ali ni
mar pohod na Rim rojstna ura vlad-
nega fašizma? Da, seveda, rojstna
listina je prava beseda. Otrok živi
tudi brez rojstnega lista. Vpis v se-
znam prebivalstva je samo nekaka
formalnost, nekakšna ceremonija, in
nič drugega tudi ni bil pohod na
Rim. Bluff obstoji v tem, če bi se
hotelo ta pohod prikazati kakor do-
kaz ali razvoj moči, ki jo je nova
vladna tvorba dosegla ali izvajala.
Kajti fašizem ni imel take moči,
ki bi lahko dosegla kaj proti ita-
lijanski vojski in italijanski policiji.
Vsa njegova moč je bila stokanje in
pobeg vladajočega sloja izpred pra-
porov, ki mu je bilo zaupano var-
stvo zakonitosti.

Fašisti so imeli v oktobru 1922
v zbornici 30 mandatov. Umetni pri-
jem pohoda na Rim naj bi napravil
to neznatno manjšino za zmožno
vladanja. Zaradi tega so se morali
fašisti delati tako, kakor da bi bili
zmožni, da si lahko vlado vzamejo
v svoje roke s silo, in imejitelji dr-
žavne oblasti so morali storiti tako,
kakor da bi jim to verjeli. Tako je
nekaj desetisočev črnih srajc dvig-
nilo prah mnogih deželnih cest, in
kar je bilo posledica tega, je bila
ministrska sprememba. In pri tem
je šlo za ministrsko predsedstvo,
ki so ga ponujali tako kakor kisko
pivo. Saj je bil parlamentarni polo-
žaj Italije tedaj vendar hrom in
okrnjen, ker tedanji dve številčno
najmočnejši stranki, to je sociali-
stična in katoliška stranka, nista ho-
teli niti sami prevzeti vlade, niti ni-
sta dopustili, da bi jo izvajal kdo
drugi.

26. oktobra je odstopilo drugo
ministrstvo. Od polnoči k 28. okto-
bru so mobilizirali pa fašisti. »Ura
odločilne bitke je odbila.« je rečeno
v bombastičnem oklicu izpod Mus-
solinijevega peresa. 28. oktobra zju-
traj stoji kakih 6000 črnih srajc
pred Rimom, ob 10.20 uri je progla-
šeno nad Rimom obsedno stanje,
dve uri pozneje je preklicano, po-
poldne 29. oktobra je pa poverje-
na Mussoliniju, ki je čakal v Milanu,
v bližini švicarske meje na potek
stvari, sestava novega ministrstva
in 30. oktobra dopoldne prispe Mus-
solini z brzovlakom v glavno mesto,
nakar se ta slavna »epopeja« za-
ključi s poklonitvijo pred kraljev-
skim gradom. Od 28. do 31. oktobra
t. l. je trajal dohod črnih srajc, ki so
našle odprta vrata in od začudenja
odprte gobce, če že ne tudi roke. To
je bil ves pohod na Rim.

Da, ali pa se je vse to izteklo kar
tako brez motenj in spopadov? No,

nekaj mrtvih je že bilo. Dan na dan so pobirali ljudje vsako jutro ustreljene ali zaklane delavce, ki so ležali po cestah Rima. V mestnem delu Pratti so našli neko povsem zvezano in strašno zdelano truplo. Črne srajce so zavohale z jutranjo zarjo svobodo kaznovanja. Ali v glavnem so se zatekli in zgrnili ti junaki pohoda na Rim v beznice in v druge lokale nočnih zabav. Svetovna zgodovina je dišala bolj po neplačanem zapitju kakor pa po krvi. Inozemstvu je sporočal dopisni urad »Stefani«, da je došel Mussolini v Rim v letalu, in meščanski tisk je videl v tem »visok simbol«. Simboli te vrste tvorijo odtlej zelo priljubljen izvozni predmet fašistične Italije.

(Konec prihodnjic.)

Vsa pota vodijo na svetovno gospodarsko konferenco!

(Konec.)

Stresa. Konferenca v Stresi je imela namen, da izven Društva narodov zopet oživi evropsko komisijo Društva narodov oficijelno. Nje naloga je bila prav tako enostavna kakor jasna. Imela je namen kmetiške dežele bližnjega vzhoda, ki se nahajajo deloma pred polomom pa so bile obenem pred bogato žetvijo, katere tržna vrednost znaša komaj eno tretjino pridelovalnih stroškov, rešiti. Sklenila je v ta namen kakor tudi v svrhu splošne sanacije teh dežel načrt. Od enainvajsetih govornikov, ki so pozneje v evropski komisiji k temu vprašanju povedali svoje mnenje, pa ni prijavilo nič manj kakor petnajst svojih pridržkov. Revalorizacijski sklad za kmetijske pridelke, ki bi bil moral že za časa konference v Stresi pričeti poslovati, je kljub svojim skromnim prispevkom (2 šv. franka za cent žita), še danes neresen problem. Financijska komisija konference v Stresi je, ko je uvidela, da je nemogoče napraviti program, ki bi ga lahko priporočala vsem udeležencem v izvedbo, sklenila le splošna načela. Oficijelno se je ugotovilo, da je srednje in vzhodno Evropo mogoče rešiti le, če se reši cela Evropa in ves svet: To je torej zopet iniciativa za svetovno gospodarsko konferenco!

Študijska komisija za javna dela: Ta odbor je na svoji seji dne 7. septembra pregledal dopolnjujoče in dopolnilne projekte, ki so jih iznova predložile zopet le finančno slabe dežele bližnjega vzhoda. Odbor je izjavil, da je le tehnično in gospodarsko vrednost del preizkusil. Primeri bi torej bili, da se predloži načrti nadaljnjemu obravnavanju gospodarski in finančni konferenci, to je, svetovni gospodarski konferenci. Ob tem ne prav ljubeznjivem opisanju naporov izven Društva naro-

dov bo utegnil kdo ugovarjati, češ, kaj hočete, saj tudi Društvo narodov nima beležiti uspehov. Prav! Društvo narodov pa žal ni opravičeno in nima moči, da bi svoje sklepe in odloke samo tudi izvedlo, če njega sklepe vlade ignorirajo. Nasprotno pa je Društvo narodov od vsega početka pokazalo pravo pot; Društvo narodov je ona trgovsko-politična stremljenja, ki tirajo svet v vedno večjo bedo, konsekvenco odklanjalo ter se vedno odločno upiralo neuspešnim delnim rešitvam, bodisi v valutnih ali trgovsko-političnih vprašanjih.

Če je poročevalec na nedavno se vršeci skupščini Društva narodov bolj zmerno govoril, je to storil z ozirom na bodočo svetovno gospodarsko konferenco. Poročevalec je celo — na čigav pritisk? — poudaril, »da svetovna gospodarska konferenca nikakor ni vezana na priporočila skupščine Društva narodov.«

To pomeni: Vso iniciativo in vso odgovornost ima svetovna gospodarska konferenca!

Še enkrat moramo poudariti: 1. da se v Londonu snidejo resnični mogotci državnih in gospodarskih vodstev, da poiščejo pozitivne in praktične rešitve v svrhu odprave svetovne krize in sklepe izvedejo; 2. da imajo ti odgovorni voditelji v to potrebno moč in sredstva, zlasti pa še, ker store to po lastni želji in ob popolni svobodi, ali kakor pravijo, ne da bi je oviral ženevski aparat ali priporočila Društva narodov, in morejo zato skleniti, kar in kakor hočejo.

Nobenih izgovorov ni več. Pot do sklepov in ukrepov je svobodna. Če bi pa utegnil v Londonu končno nastati zopet le nerazrešljiv klopčič problemov, bo svet vedel, kdo je temu vzrok in kdo je za vse to odgovoren!

Velik shod društva stanovanjskih najemnikov v Ljubljani.

Velika dvorana »Uniona« skoraj nabito polna. — Nad 2000 udeležencev. — Velika živahnost in ogorčenje med zborovalci. — Obsodba razbijačev akcije.

V nedeljo, dne 30. oktobra t. l., ob 10. uri dopoldne so se zbrali v Unionski dvorani v Ljubljani ljubljanski stanovanjski najemniki, organizirani v novo ustanovljenem društvu stanovanjskih najemnikov za dravsko banovino.

Dvorana se je napolnila že pred 10. uro. Balkon in galerija okrog in okrog sta bila natlačena polna. Ogromna dvorana, iz katere so bili odstranjeni vsi sedeži, je bila skoraj polna. Torej nad 2000 do 3000 ljudi. Shod je otvoril predsednik g. Čerini, ki je podal besedo tajniku g. J. Ermanu, ki je v kratkih besedah jedrnat povedal, zakaj smo se zbrali in kaj hočemo. V dvorani je zavladalo na mah živahno razpoloženje.

Glavni govornik, g. Kuzelac iz Zagreba, je pozdravil ljubljanske stanovanjske najemnike v imenu zagrebških in beograjskih stanovanjskih najemnikov. Njegova izvajanja so žela burna odobravanja in pritrditve medklice. Orisal je položaj delavstva, nameščenstva, obrtnišva in malih trgovcev v živih besedah. Privatna lastnina ni tukaj zato, da bi se je dandanes posluževali, kakor bi kdo hotel. Čas gre naprej in sodoben položaj gospodarstva omejuje razmah privatne lastnine. Če delavec ali nameščenec vloži svoj prihranjen denar v banko, v hranilnico... bi moral razpolagati z njim po svoji volji. Ker je njegov. Ker je njegova privatna lastnina. Ali, kakor veste, banke in hranilnice ne dajo denarja nazaj, če ga hočeš dvigniti. Samo gotovo vsoto... na obroke ga vračajo. Ali ni to groba kršitev privatne lastnine? In tudi v vseh drugih slučajih se omejuje privatna lastnina. V vseh... samo v enem ne. Hišni posestnik si ne pusti omejevanja te lastnine.

Zimsko blago

kupite najbolje in poceni samo v

J. Trpinovem bazarju

Kie je tu doslednost? Burni protestni klici.

Govornik je nadaljeval in poudarjal, da društvo stanovanjskih najemnikov ni nič drugega, nego organizacija vseh prizadetih, ne glede na svetovno naziranje, stanovsko pripadnost itd. Zato ne more razumeti incidenta, ki se je zgodil in ki kriče, če priča, da so skupine, v katerih ni iskrenosti nego samo zahrbtni manevri.

Prečital je iz sobotnega »Jutra« izjavo, kjer organizacije: Izvrševalni odbor Narodne strokovne zveze v Ljubljani, Juvan in Kravos, ter društvo vpokojencev in vpokojenk, M. Lilleg, in JUU, sekcija Ljubljana, tajnik Iv. Kobal, izjavljajo in ogorčeno ugotavljajo, da nimajo nič skupnega s tem shodom stanovanjskih najemnikov, ker imajo baje že svoj akcijski odbor.

Med poslušalci zavladalo ogorčenje. Govornik pa nadaljuje:

»Nočem kritizirati. To je njihova stvar in njihova taktika, ki jim je gotovo za nekaj potrebna. Rečem pa samo eno: Tako se ne dela!«

Za hip je nastala grobna tišina. Nato pa je zaorilo ogorčeno klicanje:

»Ali je to narodnost? Nacionalizem? Sami so si pisali svojo sodbo!«

»Tako je!«

»Govorili smo!... Izbrisali smo jih, narodne organizacije. Naj izginejo!«

Vseh medklicev, ki so utonili v protestu tisočev, niti navesti ni mogoče.

Gromoviti aplavz in pritrdjevanje. Shod se je spremenil v kipečo valovanje tritisočere množice.

V imenu svobodnih strokovnih organizacij, včlanjenih pri Strokovni komisiji za Slovenijo, je govoril s. Svetek. Pokazal je, kako so hišni posestniki složni in da si ta primer morajo vzeti tudi stanovanjski najemniki za vzgled. Svobodne strokovne organizacije so že večkrat postavile zahteve glede predragih najemnin in organizirano delajo za rešitev tega problema. Zato naj stanovanjski najemniki tudi delajo organizirano z močjo organizacije in svobodne strokovne organizacije jim bodo vedno stale ob strani... Pokazal je na stanovanjsko politiko na Dunaju in kaj se vse lahko naredi, če so složni vsi, ki so prizadeti. Pri znižanju plač in mezd, pri brezposelnosti, se morajo znižati tudi najemnine. Ako to ne bo, potem sta v državi tudi na tem po-

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Iju dva razreda, velika večina najemnikov proti manjšini lišnih posestnikov, ki pa vkljub manjšini diktirajo svoje cene.

Izvajanjem s. Svetka, ki se je tudi dotaknil takozvane privatne lastnine in pokazal nekaj primerov, kjer se jo krši, če je v škodo delavstvu (znižanje mezd, ki so zaslužene, neizplačilo naložb prihrankov iz bank in hranilnic, pa četudi gre za plačilo najemnine). Če je pa v škodo kapitalistu, v danem slučaju hišnemu posestniku, pa se jo strogo čuva.

Dvorana je bučala medklicev in pritrdjevanja.

Nato je tajnik g. Erman prečital resolucijo, ki se je poslala v Beograd ministru socialne politike in narodnega zdravja, predsedstvu vlade in Narodni skupščini, ki je bila soglasno in z odobravanjem sprejeta.

Pravičnost?

Vsi branitelji današnjega kapitalističnega svetovnega in gospodarskega reda pravijo, da je ta red najboljši ter da si boljšega ni mogoče zamisliti.

O tem redu je slavni francoski pisatelj Anatole France napisal za te branitelje naslednje besede, v katerih se jako odločno glosira:

»Videz je, kakor bi res imeli prav, zakaj priznati moramo, da prav tako kaznujejo milijonarja, če ukrade kruh, kakor berača, ter, da je milijonarju prav tako prepovedano se naseliti pod mostom kakor potepuhu.«

Zasmehovanje današnjega reda v teh besedah je dovolj jasno samo zase. Niso merodajni za red zakoni sami obsebi, marveč položaj, v katerem se kdo nahaja. Milijonar ima denar; zato ne bo kradel kruha; ima hišo, vilo, zato ne bo šel pod most ali v kanal stanovat. Ni jim treba kršiti zakonov. Da so pa razmere take in da se zlasti zadnja leta hudo poslabšujejo, je pa krivo izkoriščanje, izžemanje naroda.

Balkanska konferenca je končala s povoljnim uspehom, dasi so jo bolgarski delegati zapustili, ker odklanjajo načrt predloženega balkanskega pakta. Prihodnja balkanska konferenca se bo vršila v Beogradu meseca oktobra bodočega leta.

Akademija

delavskih kulturnih društev v Mariboru se bo vršila v soboto, dne 12. novembra t. l. ob 20. uri v veliki dvorani »Union«.

Opozarjamo na to prireditve vse delavce in nameščenice ter prijatelje del. kulturnega gibanja!

Jv. Vuk:

Zbesneli elementi

(Iz najdenih zapiskov vojnega ujetnika)

V tisti mrzli svetlobi pojemajočega zadnjega četrt je bilo videti tiste tisoče glav in nad njimi tisoče majhnih cevi kakor iz satanskega zverinjaka izpuščene pošasti brez oblike, podobne samo kratkim bucikam z okornimi glavami, pri-trjene na sirovo iztesane ročaje.

Ustavili smo se v vasi. Po deseturnem pohodu, po cesti, do členkov gazeč po pesku in smo legli v vasi. Hiše so bile vse z deščicami obložene.

Moja četa je zavzela gumno!

»Na ogenj pazite,« je prosila kmetica, ženica žuljavih rok in zdelanega obraza. In njene prijazne oči so prosile lepše, kakor usta. »Letošnji pridelek je spravljen in če bi bil požar, bi zgorelo vse.«

»A če se tu pri vas spoprimemo z Nepoznanim, kamor nas ženejo,« je rekel nekdo. »Kako bo potem? ... Kdo bo gasil?«

Prekrižala se je in v njenih očeh sem videl obup. Tresoč je bil glas, s silo zadržan, da je bil miren:

»Bog se nas usmili in daj, da ne bo tu.«

Jaz pa sem rekel:

»Pazili bomo mamica!«

Videl sem, kako jo je vzradostila tista beseda.

»Dva sina imam. Sta tudi morala iti.«

In njene oči so se ovlažile.

»Čuvaj jih sveta Porodica,« je vzdihnila. »Moja sta in nikomur nista nič zalega storila.«

Vsi smo bili naenkrat nežni.

»Če hočete, zmlatili vam bomo. Čas imamo.«

Z glavo je zmajala. Smehljal je bil na njenih ustah, ves v grenkobi napojen.

»Nimate časa... Strašni so časi. Še sonce se joče. Zakriva si obraz in joče...«

»Podkova? Eh, to pomeni srečo,« je vzkliknil nekdo iz čete. »Nisem kavalrist, a imam podkovo. Našel sem jo. Na gumni je ležala.«

»Ali rastejo, mamica, pri vas podkove,« se je smejal tisti, ki je želel biti bog, da zagrne sonce.

»Pri nas jih sami kujemo.«

Kmetica je počasi pokimala.

»Kozakega konja je,« je djala. »Bili so tu pred nekaj dnevi. Tudi so hoteli kakor vi, pomagati mlatiti. Pa ni bilo časa.«

»Kozaki?«

»Da.«

Tiho je nastalo za trenotek kakor v cerkvi pred povzdigovanjem.

Mlada Židovka je točila pivo. Gnetli smo se okrog sodčka in naročali. Zakaj denarja smo imeli veliko. Bojne doklade poleg navadne soldnine.

Mleko je bil njen obraz in cvet breskve njena

lica. Dva hribčka sta napenjala bluzo na prsni in vsi smo gledali na tista hribčka. Zakaj bili smo oblečeni v enako obleko in vsi smo bili opasani z noži. Kako bi ne imeli istih želja in istih občutkov?

Mlada Židovka pa je pokazala bele zobe na desno, meč svojih oči na levo, in je točila pivo spretno, da se je lahko vsak dotaknil njenih prstov.

In ker smo že izvoljeni in ker smo že obsojeni, da bomo darovani in da darujemo, kako more ženska med nami vihteti svoje orožje brez odpora?

Pa se je zgodilo, da smo kričali orožje. In bila je zmagovalka mlada Židovka in še druge, ki jih nismo poznali dosedaj in da smo bili zmagovalci mi. Zakaj denar je bil velesila in blagor tistemu in tisti, ki ni brez njega.

Samo ponoči je tam v kotu gumne nekdo tiho spregovoril:

»Ženo imam in fantka in hčerko... Nisem »grešil.«

In kakor da se je dotaknilo tisto vseh, na gumni speh, so zamrmrali besede, ki so bile nerazumljive, a so pomenile isto.

»V sanjah je njih kes,« je rekel zraven mene ležeči.

Pogledal sem mu v oči in zdelo se mi je, da trepeče v moji roki roka dekleta iz tistih dni, ko mi je bilo štiriindvajset let...

Noč je bila. Brez lune so bile zvezde na nebu. Tih je bil naš korak. Zakaj sovražnik je blizu.

Doma in po svetu.

Ali bo ali ne bo žigosanje? Nedavno so vsi dnevni listi objavili enaka poročila, da se namerava izvesti pri nas žigosanje bankovcev z namenom, da se vrne denar v denarne zavode in se napravi konec tezavriranju, to je spravljaju in skrivanju gotovega denarja doma. To skrivanje je privedlo marsikje, pa tudi pri nas do navala na denarne zavode, povzročilo je pomanjkanje gotovine, otežkočilo je nakup in prodajo, ustavilo je vse nove kredite, ker imajo denarni zavodi večji odtok kakor pa dotok denarja in je s tem — obstoječo krizo le poslabšalo. Delno so zaradi tega porasle cene blaga, dalje se je povečala brezposelnost, ker ni bilo mogočih nobenih investicij itd. In tako so pravzaprav taki ljudje, ki jemljejo denar iz prometa, ne samo lastni škodljivci (ker si sami kradejo obresti itd.) nego tudi škodljivci gospodarskega in socialnega položaja v državi. Kljub vsemu jih ni uverilo prav nič, da bi spravili denar nazaj v promet, in marsikdo ga drži že leto dni po nogavicah, skrinjah itd. Znano je, da imajo pri nas na Gorenjskem, pa tudi drugje, nekateri kmetje po sto, tristo, sedemsto tisoč in še več stotisočev dinarjev doma, druge ga pa manjka. Ko je prišla objava v listih, so ti ljudje trepetali od bojazni, da bodo izgubili 20%, za celoletne obresti pa jim ni bilo žal... Sedaj pa se ta poročila z merodajnega mesta dementirajo.

Državne doklade za državne vpokoje. Ministrstvo financ pojasnjuje, da se v zvezi z izpremembami predpisov o draginskih dokladah za državne vpokoje pokojnine ne bodo zvišale, ker se sklepi ministrskega sveta tičejo samo nekaterih razčiščenj na podlagi pritožb.

Predstavnik omladinske socialistične internacionale Kos Foring se je zgledil 19. oktobra, ko je potoval v Bolgarijo, v Beogradu. Beograjski sodrugi so mu priredili v domu Delavske zbornice na čajanki lep sprejem. Navzočih je bilo okoli 200 sodrugov. Dragi gost je bil očaran nad lepim obiskom ter izjavil, da je prepričan, da se bo pokret najlepše razvil, čim bodo prilike dopuščale. Zvečer je imel sestanek z omladinici.

Zopet ponarejajo denar. V Ljubljani in okolici so se pojavili ponarejeni novci po 10 in 20 dinarjev. Težji so in tudi zvane slabše. Ponarejevalce so izsledili v Moravčah in je pet oseb že v zaporu. Preiskava seveda še ni končana.

Visokošolska politika. Ne visokošolska politika, ampak zmote visokošolske mladine, ki bi rada politizirala. Tako moramo imenovati izgrede dunajskih fašističnih visokošolcev, ki so vzpizorili na Dunaju (pa tudi drugod) krvavo gonjo proti tujim študentom. Visokošolsko mladino se lahko pridobi za lepe in kulturne stvari. Vsekakor pa pri svojih dejanjih študenti nimajo hudobnega namena, marveč bolj v svojem idealizmu pričenjajo razne akcije, čeprav so morda povsem napačne. Krivda na takih dogodkih ni v mladini, marveč v slabi vzgoji, ki je po vojni tako bohotna kakor da bi nikdar ne bilo svetovne vojne. Ob splošni propagandi za mir, ob splošni propagandi za sporazum in sodelovanje med narodi vendar vceplja zli duh mladini vso ono vzgojo, ves oni šovinizem in surovo frazerstvo, ki je vojno povzročilo in ki naj bi onemogočilo lepe ideale, potrebne predpogoje za zdrav kulturni in socialni razvoj človeške družbe. Ta vzgoja je zločin nad bodočnostjo človeštva.

Lov za marksističnim orožjem. Na Dunaju je policija v več lokalih, kjer se shaja republikanski Schutzbund, uvedla hišne preiskave za orožjem. Vendar pa niso nikjer oro-

ja našli. Meščanski listi trdijo, da so marksisti pravočasno spravili orožje na varno.

Sporazum med čehoslovanskimi strankami glede sestave nove vlade. Vladna kriza na Čehoslovskem je rešena s sporazumom med strankami. Sestavo vlade je zopet prevzel predsednik poslanske zbornice Malypetr.

Čehoslovška je letos narodni praznik dne 28. oktobra na slovesen način praznovala. Vsa slavnost se je vršila obenem v znamenju mednarodnega sporazuma in sodelovanja, kar je zlasti poudaril predsednik republike T. G. Masaryk.

Zmede v Prusiji. Razsodba državnega sodišča je deloma potrdila izpremembo v Prusiji. Odobrila je komisarija, ni pa odrekla odstavljene vladi političnih pravic. Dr. Braun je sklical sejo vlade ter se bodo vršili o tem vprašanju razgovori z državno vlado in Hindenburgom. Fašistični predsednik pruskega deželnega zbora Kerrl pa je zahteval, da naj se z zasilno odredbo izpremeni volilni red za volitev pruskega predsednika vlade. Sedaj je namreč potrebnih za to volitev tri četrtine glasov. Kerrl bi pa rad imel določbo, ki zahteva samo absolutno večino.

V Nemčiji se ne sme proslavljati revolucije. Bivši predsednik nemškega parlamenta, soc. dem. dr. Loebe, je hotel ob obletnici nemške revolucije dne 9. novembra govoriti slavnostni govor po radiju. Radijska stanica v Berlinu je pa prošnjo prosvetne zveze odklonila, češ, da bi tako predavanje poostriilo notranji politični položaj.

Predsednik Hindenburg je izjavil, ko mu je kancler baron Papen poročal o razsodbi državnega sodišča v Lipskem, da sedanja vlada še vedno uživa njegovo zaupanje. Hindenburg torej čaka, kako se bo razvil politični položaj.

21 kandidatnih list imajo v Nemčiji za državnozbornske volitve. Štiri liste je državni volilni odbor zavrnil. Borba bo torej precej huda. Za državno vlado so se izrekle doslej štiri stranke, in sicer, nemška nacionalna, nemška ljudska, bavarska kmečka zveza in končno gospodarska stranka. Kaže, da v rezultatu volitev ne bo velikih izprememb.

Pohod brezposelnih v London je očitno bil dobro pripravljen. Iz vseh krajev države prihajajo v glavno mesto dolge kolone lačnih. V četrtek se je vršil v londonskem Hajd-parku velik shod brezposelnih, na katerem je govorilo 30 govornikov. Pri tem je prišlo do pretepev med mobilizirano policijo in demonstranti, ki so jo obmetavali s kamenjem. Londonsko delavstvo, ki simpatizira z brezposelnimi, je organiziralo za njih prehranjevalno akcijo. Tudi dijaštvo je organiziralo prehranjevalne kolone. V London še vedno prihajajo nove kolone. Tudi v Glasgowu, Birminghamu in Manchesteru so se vršile demonstracije brezposelnih.

Ljubljana.

REPERTOAR

Delavskega odra »Svobode« — dvorana »Delavske zbornice«.

Nedelja, 6. novembra. Zaprtlo. (Zasedena dvorana).

Nedelja, 13. novembra ob 1/2 9. uri **Magda**, (premijera).

Nedelja, 20. novembra ob 1/2 9. uri **Karijera Možine**.

Nedelja, 27. novembra ob 1/2 9. uri **Ptički brez gnezda**.

Delavski oder »Svobode« v Ljubljani, ki je letos začela prvo redno sezono, je namenjen predvsem našemu delavstvu in njegovim prijateljem, zato je tudi repertoar delavskega odra sestavljen iz najboljših domačih in tujih del socialne literature. Igralci delavskega odra so delavci, ki so se združili v igralsko edinicu z enim samim ciljem: Z odra govoriti delavstvu, seznaniti

ga s perečimi socialnimi vprašanji in kazati mu pot v lepše dneve. — Dosedaj je »Delavski oder« vzpizoril »Hlapca Jerneja«, ki je žel triumfe v Ljubljani, Zagrebu, Mariboru, Celju in Ptuj; »Dobrega vojaka Švejk«, duhovito satiro militarizma; »Ptičke brez gnezda«, dramo, ki ji ni podobne v svetovni dramski literaturi. Vsa kritika, naša in meščanska, pozdravlja »Delavski oder«, kot najmožnejši in umetniško najvišje stoječi ljudski oder v Sloveniji. Zato je naša dolžnost, da posežemo stalno predstave »Delavskega odra«, da za »Delavski oder« agitiramo povsod in za vsako predstavo. Ne »Delavski oder«, delavsko občinstvo bo oder obdržalo — ali pa (če bo kazalo premalo zanimanja zanj) zavrnilo. Delavci, delavke! Posežite naše gledališče, agitirajte za vaše gledališče, zavedajte se: gledališče bo — dokler boste vi za njim. — Naše geslo mora biti: Vsak delavec mora biti stalen posetnik »Delavskega odra«!

Dr. Konrad Vodusek, odvetnik v Ljubljani, je v petek umrl v Ljubljani. Vodusek je bil nekoč tajnik narodno-napredne stranke in nekaj let gospodar »Slov. Naroda«. Pozneje se je pa sporekel s svojo stranko in se posvetil advokaturi.

Maribor.

Iz znane barake v Kralj. Marka ul. nameravajo preseliti stanovalce v železniške vagonne. Tako so že pred časom poročali mariborski dnevniki. Nesrečnim stanovalcem s tem gotovo ne bo pomagano, kajti prišli bodo iz dežja pod kap. Kdaj se bo ta preseelitev izvršila, še tudi ni znano. Bržčas se bo to zgodilo v sredi najhujše zime...

»Delavstvo in leto 1848« je predmet predavanja s. prof. Stupana, ki ga priredi »Svoboda« v sredo, dne 2. nov. ob 20. uri v predavalnici Delavske zbornice, Sodna ul. 9-II. Pri-dite polnoštevilno.

Shod stanovanjskih najemnikov. Minulo nedeljo se je vršil v dvorani Narodnega doma shod stanovanjskih najemnikov, ki ga je sklical društveno vodstvo. Za svobodne strokovne organizacije je na shodu govoril s. Karner, ki je zlasti navajal postopanje železniške uprave, ki je za stanovanja v železniški koloniji zvišala najemnino kar za 100%. Čudno, da tega ni preprečila nacionalna strokovna organizacija železničarjev, ki trdi, da ima 30.000 organiziranih članov. Op. ur.) Istotako je ožigosal postopanje mestne občine v pogledu najemnin ter pisanje nekega časopisa, ki je pred volitvami grmel proti odiranju stanovanjskih najemnikov, sedaj pa piše, da se stanovanjsko vprašanje pri nas samo rešuje. Zborovalci so sprejeli dve resoluciji, ki bosta predloženi na merodajnih mestih.

Lep sestanek Splošne delavske zveze se je vršil minulo nedeljo dopoldne v dvorani Delavske zbornice. Sestanku je predsedoval s. Karner, referiral pa je s. Eržen. Navzoči so pazno sledili in pritrdjevali izvajanjem referenta, ki je razpravljal o zahtevi delavstva, da se uvede 40-urni delovnik, zakonita zaščita stanovanjskih najemnikov i. t. d. Soglasno so se zborovalci pridružili tozadevnim zahtevam »Glavne delavske zveze v Beogradu«.

Razprava Štefin-Tumpej preložena. V soboto bi se imela vršiti razprava v zasebni tožbi postajenačelnika g. Karla Štefina, šefa mariborske stanice, proti uradniku žel. materialnega skladišča, občinskemu svetniku Rudolfu Tumpeju, radi žaljenja časti. Ko pa je sodnik oklical pravico, je bilo sicer v razpravni dvorani polno železničarjev, ki jih zadeva ob sebi umljivo silno zanima, ni pa bilo obdolženca g. Tumpeja. Prišel je le njegov zastopnik odvetnik g. dr. Snuderl. Sodnik g. Štukelj je nato stranki najprej vprašal, če se poravnata. Zastopnik dr. Snuderl je izjavil, da je itak že pisal tožiteljevemu zastopniku in ponudil poravnavo s tem, da g. Tumpej prekliče in obžaluje inkriminirane trditve ter plača tudi stroške, čeprav se ni izrazil v tem smislu, kakor je toženo. Tožitelja g. načelnika Štefina je kot substitut dr. Muleja zastopal odvetnik dr. Reisman, ki je na to ponudbo izjavil, da tožitelj odločno odklanja vsako poravnavo in vztraja pri svojem predlogu na obsojdo. Po tej izjavi se je Tumpejev zastopnik g. dr. Snuderl dvignil in zapustil sodno dvorano. Izkazalo se je potem, da pri aktu še ni povratnice vabila obdolženca k razpravi. Ker se sodnik radi tega ni mogel prepričati, če je bilo g. Tumpeju vabilo k razpravi dostavljeno ali ne, se razprava ni mogla vršiti, ampak je preložena na dan 10. novembra ob 1/2 12. uri na št. 15 okrajnega sodišča.

Udeležencem jesenske prireditve »Mariborskega tedna« je dovoljena četrtinska vožnja po železnici.

Mestna policija je s pomočjo okoliškega orožništva te dni aretirala večjo vlomilsko tolpo.

Proslava čehoslovškega narodnega praznika, ki se je vršila minulo nedeljo v veliki dvorani pivovarne »Union«, je bila rekordno obiskana. Na proslavi je govoril prof. Falkuka iz Brna in dr. Reisman, sodelovala je tudi vojaška godba.

Ljudska samopomoč v Mariboru, Grajski trg 7, naznanja cenj. članom, kakor tudi vsemu občinstvu, da prejmejo društveni poverjeniki s 1. novembrom 1932 novo pooblastilo s fotografijo, in so torej stara pooblastila neveljavna. Poverjeniki, ki nimajo novih pooblastil, niso upravičeni nabirati nove člane. Ugledne osebe se sprejmejo kot poverjeniki za vsak kraj Jugoslavije.

Ljubitelji fotografske umetnosti, obiščite prvo razstavo Fotokluba Ljubljana v kazinski dvorani. Nad 200 izbranih del. Vstopnina nizka, za šolske skupine samo 1 Din na osebo. Razstavljene slike so po zmernih cenah na prodaj.

Za šolsko decu kupujte le pri nas na Slomškovem trgu št. 6, trgovina Ljudske tiskarne d. d.

Težkoče z repatriiranimi izseljenci.

Jesenice, dne 20. oktobra 1932.

Nekatere pokrajine naše države so bile že od nekdaj pasivne. Domača gruda je težko preživljala celo dede in očete, ali kjer je bila malo večja rodbina, so morali vsi otroci razen enega, dveh, po svetu s trebuhom za kruhom. Nekateri so dobili delo sicer doma v okrilju meje ožje domovine, pri tvornicah, v teh ali onih službah, vendar industrije je bilo malo pri nas, in še danes je ni preveč, celo dovolj je ni. Tako je dala naša zemlja mnogo izseljencev. Iz vseh krajev Slovenije, iz Like, Dalmacije, iz Bosne in Hercegovine, iz Črne gore in iz Srbije, so se izseljevali naši ljudje. Severna Amerika in Južna Amerika, potem Westfalska, Francija, Belgija, Porenje, pa celo Avstralija so bile njih cilj. Skratka: ni skoraj kraja Jugoslavije, ki bi ne dal izseljenca in ni skoraj države na svetu, kamor bi ta izseljenec ne prišel. Izseljenci so na tujem garali, strdali, odtrgovali so si od ust in seveda varčevali; mnogo dolarjev, frankov, mark itd. je prihajalo v našo državo in marsikatero kmečko domačijo so že rešili naši izseljenci s svojim pristradanim denarjem, ko so se vrnili domov na rodno grudo. Denar naših izseljencev, v tej ali oni obliki je precej pripomogel k izboljšanju našega narodnega gospodarstva in tudi k izboljšanju valutnih razmer. Tako je bilo do nastanka gospodarske krize.

Od tedaj pa je pri nas slabo, zunaj še slabše. Dela nič, podpore nič ali male, obstanke ni. In tuje države so se spravile pri obrambi svojega domačega delavca najprej na tujega: on je najprej izgubil delo, tak delavec je najprej izgubil podporo, če jo je sploh kdaj imel in takega delavca so najprej — če že ni šel sam — poslali domačini čez mejo oz. domov. Začela se je pristna repatriacija naših izseljencev, pospešena in povzročena od gospodarske krize in njenih posledic. Obmejne postaje so vsakdanje priče te repatriacije. Koliko izseljencev se vrača vsak dan, teden in mesec iz tujine domov. Iz vseh krajev so: iz USA, iz Kanade, Francije, Nemčije, Belgije, Luksemburške itd. In Jesenice so menda ena izmed onih postaj, skozi katere prihaja največ teh vračajočih se izseljencev.

Ti izseljenci imajo karto večinoma samo do jugoslovanske meje in pridejo na mejo oz. na prvo obmejno postajo večinoma brez sredstev.

Zdaj se pričnejo težave. Obmejni komisarjat ima zelo malo sredstev za vozne listke teh izseljencev, ki pridejo čisto s celimi velikimi družinami domov. Samo 2000 Din nudi naša Banska uprava mesečno za vozne listke tem revežem. To pa je izčrpano navadno že do 10. v mesecu. Kaj potem? Po izgonu jih je treba prepeljati domov. In če napravijo kaj takega na račun domovinske oz. pristojne občine, navadno spremljajo delavce in njih rodbine uniformirani orožniki... Kako je to prijetno, si lahko predstavljajo vsakdo. Kaj si mislijo ljudje o tej nedolžni rodbini, oz. o takim nedolžnem delavcu, ki je izgubil v tujini delo in zaslužek, pa ga sedaj orožniki spremljajo domov, ker nima sredstev niti priložnosti za zaslužek... Seveda je menda zakon tak, ali ta zakon je proti človečnosti...

Zaradi tega apeliramo na bansko upravo, na izseljenški komisarjat in Ljubljani in v Zagrebu ter sploh na vse merodajne činitele: Preskrbite potrebnih sredstev za vozno izseljencev od meje do domačega kra-

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štey. 2324.

ja, preskrbite jim vsaj neuniformirano spremstvo, če je to sploh potrebno. Vedite, da so to ljudje, ki so brez svoje krivde prišli tako daleč, ki to današnje stanje in svoj položaj že tako in tako težko občutijo in ki jih je treba imeti tudi za ljudi. Res je sicer, da taki repatriiranci zdaj samo večajo bedo pri nas, da samo večajo armado brezposelnih, vendar s tem je treba računati in to razmerje je treba urediti doma in zaposliti te kakor ostale delavce.

Z izseljenci oz. z vračajočimi se delavci ne smemo postopati kot z državljani druge vrste in strogo ravnanje po §§ tu nikakor ni na mestu. To so ljudje, ki so izgubili vse, ni jim pa treba izgnati še duha in čustev. Tudi prvega vtisa ob prihodu v domovino ni treba pokvariti.

Uredite tako, da bo prav in da bodo repatriiranci lahko ohranili svoj človeški ponos.

V prid bo to vsem!

Cv. K.

Konec stanovanjske krize v Švici? V Curihi je bilo ob koncu septembra praznih 2182 stanovanj ali dobre 3 odstotke. Toda to so predvsem večja stanovanja. Kar pa zadeva malih 1 do 2 sobnih stanovanj, pa jih je komaj 1 odstotek prostih. Koliko ljudi pa mora stanovati tudi v Curihi v nezdravih stanovanjih, pa meščanski časopisi ne poročajo.

Švedija dežela miru.

O gospodarskih in socialnih prilikah.

Švedija meri 448.000 kvadratnih kilometrov ter je skoraj tako velika kakor Nemčija, a ima komaj desetinno prebivalstva v primeri z Nemčijo. Na kvadratni kilometer pride le 14 prebivalcev. Toda vendar je teh šest in pol milijona ljudi napravilo iz svoje dežele vrt. Švedi so kultivirali deželo, prepregli jo s prometnimi pomočki tako, da je drugi narodi lahko zavidajo. Železniška proga meri 2166 kilometrov ter teče od Trälleborge ob Vzhodnem morju tja gori do Riksgränsena do Laponcev po najrodovitnejših pokrajinah Schonen in Smaland, potem preko obsežnih ravnin Vesterbotten, dokler se ne izgubi v divjo naravo Laponcev, ki prebivajo že onkraj polarnega tečajnika, koder so železniške postaje oddaljene druga od druge 30 kilometrov. Poleg te glavne proge je še mnogo postranskih prog, s severa proti jugu, od vzhoda proti zahodu vse navzkrižoma. Deloma obratujejo železnice tudi na elektriko; povsod pa vlada najlepši red in snaznost.

Tudi spadajo švedske ceste med najlepše evropske ceste, ki omogočajo izredno živahen promet. Istotako je uveden živahen promet z avtomobili, ki ga ne porablja samo buržuazija, ampak tudi delavstvo in nameščenci, ki ne živijo v najslabših razmerah. To potrjujejo zlasti lična stanovanja, ki presenečajo. Okolica Stockholma je kar

posejana z enorodbinskimi hišicami,

v katerih stanujejo skoraj samo delavci in nameščenci. Občina, ki jo upravljajo socialni demokrati, je pokupila mnogo sveta v okolici mesta, ter ga po najugodnejših pogojih oddaja, financira gradbo hišic ter zahteva jako zmerne obroke za plačevanje stavbnih stroškov. V mestu samem je le malo stanovanjskih kasarn velenost, marveč tu so značne zadružne hiše s širokim sončnim pročanjem s sončnimi dvorišči. Na kmetih so hišice večinoma lesene, okusno in praktično zgrajene, vsaka z vratom, ki je jako lepo urejen. Skoro

vsaka hiša ima tudi telefon, ker so pristojbine zanj minimalne. Mnogo delavcev ima ob vodnih rokavih mesta Stockholma ali ob Melarskem jezeru ter na raznih otokih v bližini svoje poletne hišice, h katerim se vozijo pogostoma s svojimi čolni, kjer prebivajo tudi njih rodbine vse poletje.

Mezde in plače so precej boljše kakor v državah na evropski celini,

razen v Švici in na Nizozemskem, ter, dasi se pojavlja tudi tam kriza, vendar nje posledic nihče ne občuti tako kakor v srednji Evropi, kjer smo se jim takorekoč že privadili. In čeprav še ni uvedeno državno skrbstvo za nezaposlene, naletiš tam le redko na berača, ker občine z državnimi prispevki še vedno lahko skrbijo za nezaposlene s tem, da jim preskrbe delo ali pa jim dodeljujejo denarno podporo.

Švedski kapital deluje danes po mnogih deželah; to je prebitek vrednosti lastnega izvršenega dela, ki se sedaj uveljavlja v drugih deželah. Švedske tovarne za ležiščne kroglice, električne delavnice, tovarne pri mozevih kuharstev so svetovna podjetja. Tudi švedske užigalce so industrija, ki je z lahkoto prenesla Kreugerjev polom. Skoraj 150 milijonov švedskih kron je morala država žrtvovati, da ni prišlo do poloma te firme. Rešitev se je posrečila in danes ne čuti nihče več posledic katastrofe, razen nekaterih političarjev. Grafi se dalje velika centralna palača v Stockholmu za vse združene koncernne, ki jo je pričel že Kreuger graditi, pa ni doživel nje dovršitve. Nekoliko se je streslo po Kreugerjevem polomu gospodarstvo, a se že zopet mirno razvija dalje.

Sedaj si pa oglejte Nemčijo, oglejte si razdrapano srednjo Evropo, oglejte si zmagovalko Francijo, ponosno Anglijo! Od povsod prihajajo hiobove vesti o naraščajoči bedi in obupu ljudskih množic, o siromaštvu brez primere in naraščajoči anarhiji.

Odkod ta razlika?

Odgovor je prav preprost. Med tem, ko so se evropski narodi med seboj mesarili, so Švedi delali in tako ravnože mnogo desetletij. Namesto, da bi se oboroževali, grade lepa javna poslopja, ki so ponos dežele in pričajo o blagostanju prebivalstva. Namesto da bi zapravljali denar za militarizem, so elektrificirali svoje železnice in izgradili prometne ceste. Ker jim med vojno nista hoteli Nemčija in Anglija prodajati premoga, je Švedska izrabila svoje bogate vodne sile ter gradila ogromne elektrarne. Nemška in angleška premogovna industrija je zaradi vojne izgubila znatnega kupca premoga, Švedija pa je pridobila, ker je izrabila svoje naravno gospodarstvo in je postala neodvisna od inozemskega vira, energije ali delovne sile. In čeprav kapitalistični sistem delavca tukaj ravnotako izkorišča, kakor po drugih deželah, pa je razlika v rezultatu gospodarstva vendar očitna. **Vidi se torej, da si delavski razred svojo usodo lahko prav znatno olajša, če se mu posreči, odvrniti gospodujoči razred od vojnih pustolovščin ter obstoječe sile naroda porabiti za pozitivno družabno delo.**

Tako nam je Švedija poučen zgled, ki ga ne smemo prezreti. Kaže nam, kako bi utegnili biti, če ne bi bil svet v letih 1914 do 1918 sam drl v najbolj strahovito katastrofo. Tudi pri nas bi lahko bilo povsod blagostanje, razvijalo bi se javno življenje povsem drugače, delavskega razreda bi ne mogel ovirati fašizem, če bi bili imeli moč in odločnosti, da bi bili ustavili grozečo vojno furijo. Učimo se iz tega vsaj za bodočnost ter se z vsemi močmi borimo proti ošabnemu šovinizmu in militarizmu, ki pripravlja samo bedo in siromaštvo narodom.

Dne 18. novembra so bile volitve v švedski državni zbor, v katerih so dosegli socialni demokrati lepo zmago. Od 230 poslancev so dobili socialni demokrati 104, to je, pridobili so 14 mandatorov, ker so jih imeli prej 90. Poleg tega so dobili samostojni komunisti 6, moskovski pa 2 mandata. Delavskih poslancev je v državnem zboru 112, meščanskih pa 118. Glasov so prejeli v majhni Švediji socialni demokrati nad en milijon, pri prejšnjih volitvah pa 874.000. Konservativci so izgubili 15 mandatorov in imajo sedaj še 58 mandatorov. Svobodomiselci so izgubili 8 mandatorov ter imajo še 20 poslancev. Liberalci so ohranili svoje 4 mandate; pridobila je tudi kmetiška stranka k dosedanjim 25 mandatorov še 9 mandatorov.

Novo vlado je sestavil predsednik socialnodemokratske stranke s. P. A. Hansson, predsednik švedske kovinarske zveze s. Ekman pa je prevzel trgovinsko ministrstvo.

Švedski sodrugi prevzemajo s tem sicer težko nalogo. V njih programu je predvsem uvedba obveznega zavarovanja za bolezen in nezaposlenost, dalje skrajšanje delovnega časa, v zunanji politiki pa politika spoznavanja in razorožitve.

Usnjate rokavice v veliki izbiri tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Književnost.

Kako vzgojim svojo dečo? Za meščanske, kmečke in proletarske matere sestavila Milica Stupanova. Založba revije »Žena in dom« v Ljubljani.

Moderna vzgojna praksa je nastala kot protitež zastarelih vzgojnih oblik. V teoriji pa so utrlji smer novi pedagogiki, in sicer že Rousseau, Pestalozzi, Komenski, Tolstoj itd. Vzgoja samostojne osebnosti je bila v stari šoli, ob starih žandarskih metodah nemogoča. In iz istih korenin je navadno izhajala tudi domača vzgoja. Zato je umevno, da so veliki psihološko-socialni preobrati izpodkopali stara vzgojna načela, ki so po vojni popolnoma odpovedala. Tudi pri nas so napredni vzgojitelji spoznali, da tako ne more iti dalje. Toda razen par častnih izjem, ostali so le pri spoznanju. Delovna šola, o kateri se veliko govori in piše, je postala privlačna le vsled modernosti in ne toliko radi nujnosti. Veliko navdušenje in veliko besed, a dejanja so ostala stara. Zakaj? Ker ni vzgojitelj prilagodil svoje duševno obzorje gospodarskim, socialnim in kulturnim razmeram svoje okolice, v sedanosti ne more biti uspehov. Otrok raste v miljeju svoje okolice, v družbi, ki je polna nasprotij. Na eni strani beda ljudstva, na drugi razkošje. Socialni moment rodi psiho otroka in ta je osnova vse vzgoje.

Poljudnih spisov, ki bi se pečali z moderno vzgojo, imamo pri nas malo. Razen par izjem so bili večinoma le poizkusi in tipanja.

Vzgojna sestava M. Stupanove izhaja predvsem iz otrokove okolice. Pravilno je, da se poda otrokov milje, da se najdejo vse vezi, ki ga vežejo na dom, šolo itd. Vendar je zelo nevarno, da zaide taka smer vzgoje v tesne oblike, če vzgojitelj ne zna pravilno rešiti svoje naloge. Šaj je avtorica že v naslovu namignila mogoče hote, mogoče ne hote, da meščan vzgaja meščansko, kmet kmetiško, a ti proletarec po svoje in problem vzgoje bo kmalu rešen. Smisel vzgoje je, človeku pomagati v bodočnosti, napraviti ga polnovrednega člana človeške družbe. To pa je mogoče doseči le s splošno enako vzgojo potom samodajavnosti v zajednici in z medsebojnim uveljavljanjem. V tej smeri pa domača vzgoja ne more dati veliko. Vzgojati s stališča enega ali drugega razreda pomeni uvajati v družbo privilegije v korist gospodarsko močnejšim.

Avtorica zastopa v svojem delu mnogo pravih misli in kaže, da dobro pozna smisel moderne vzgoje. Vendar prihaja s svojimi načeli marsikje v navskrižje. Pravilno in naravno vzgojstvo je realno. Otrok uvaža v resničen svet, stavi ga pred resnična življenjska dejstva, da mu utira pot v realno, vsakdanje borbeno življenje. Kar je izven našega sveta, ne spada v vzgojo. Še absurdnejše je vtepati v glave namišljene verske resnice, ki jih ni mogoče doumeti. To pomeni odvajati človeka od življenjskih resnic in naravnih zakonov. Ne samo to! Avtorica se postavlja še v gorostasnejšo pozicijo z besedami: »Le vzgojni nauki krščanstva kažejo človeku pravilno življenjsko pot,« in »ker bo tisti, ki se bo ravnal po načelih naše vere, vedno našel pravo mesto v življenju.« Obsojeni ste vsi nekrstjani, zakaj ne boste našli prave poti niti pravega mesta! Kaj takega bi ne smeli pričakovati niti od laika kaj šele od pedagoga. Osebnoprečižanje je eno, a drugo je splošna trditve, ki hoče ovreči na tako gorostasen način naravna dejstva. Prvo lahko priznavamo, drugega ne. Sploh so nekateri pojmi avtorice svojevrstni. Trdi: proletarec je vsak, ki služi kruh s telesnim delom, a si vsled premajhnega zaslužka ne more nabaviti vsega, kar potrebuje za telesni in duševni prospek sebe in svojcev. Čuden pojem. Ti ubogi uradnik, nameščenec in pomočnik, nisi proletarec, ker si lahko nabaviš vsega, česar si poželes za duševni in telesni prospek sebe in družine.

Kljub vsem nedostatkam pa se knjiga prijetno čita in je v njej mnogo koristnega.

—a—

Eksportna hiša »Luna«

Maribor, Aleksandrova cesta št. 19

Otroški jopiči od Din 19— naprej
ženske jopice » 50— »
moški jopiči » 70— »

vsi izdelki iz lastne pletarne!

Perje za blazine kg po 15 do 25 Din
belo gosje perje » 55 »
belo polpuhasto gosje perje » 90 »
la belo puhasto perje » 220 »

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

Nalagajte svoje prihranke

**v Štalerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.**

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %

proti trimesečni odpovedi.

